

Atskaite par dalību COPA - COGECA darba grupā

Piens un piena produkti

10.06.2013., Brisele

Izskatāmais jautājums:

Piena nozares attīstība pēc piena kvotu atcelšanas

Diskusijas darba grupā un citu ES dalībvalstu viedoklis

Darba grupā piedalījās salīdzinoši mazs dalībnieku skaits, pārstāvētas bija Vācija, Lielbritānija, Dānija, Īrija, Francija, Austrija, Somija, Spānija un Latvija.

Kopumā piena ražošana, kas daudzās valstīs bija samazinājusies sliktu laikapstākļu dēļ atjaunojas.

Piena kvotu atcelšana 2015.gadā tuvojās, lai arī piena nozares atbalstam tika izstrādāti un praktiski visās dalībvalstīs arī likumdošanā iestrādāti "piena paketes" pasākumi, ES piena ražotāji nejutās droši par nākotni.

Nākotnē pēc kvotu sistēmas atcelšanas Eiropas likumdošanai un atbalsta mehānismiem piena nozarei būtu jānodrošina, trīs stratēģisko mērķu sasniegšana:

1. mazināt ārkārtēju piena cenu nepastāvību,
2. nodrošināt pienācīgus ienākumus piena ražotājiem;
3. nodrošināt, lai piena ražošana būtu visā Eiropas Savienības teritorijā ar mērķi saglabāt dinamiskas lauku teritorijas un uzlabot saimniecību konkurētspēju.

Dokumentā ir apskatīti 3 pasākumu bloki:

1. tirdzniecības rīki, lai novērstu tirgus nepastāvību; ienākumu/robežcenas nodrošināšana; atvasināto finanšu instrumentu pielietošana piena produktu tirdzniecībā; eksporta kompensācijas – kāda ir to nākotne?
2. pienācīgu ienākumu nodrošināšana piena ražotājam (taisnīgu piegādes ķēžu funkcionēšana, piena produktu patēriņa veicināšana; pasākumi piena ražošanas izmaksu optimizēšanai, kā rezultātā tiek paaugstināta saimniecību konkurētspēja;
3. piena ražošanas nodrošināšana visā Eiropas Savienībā.

Tirgus svārstību mazināšanai iespējamie pasākumi:

- Īsās piegāžu ķēdes,
- Krīzes situācijās atjaunotas eksporta subsīdijas,
- Ienākumu/peļņas apdrošināšana (ASV modelis),
- Piena uzpirkšanas shēma krīzes gadījumos .

Kā viens no alternatīviem variantiem ir piena lopkopībai labvēlīgā gadā gūtās peļņas neaplikšana ar nodokli, līdz brīdim, kad tā tiek investēta atpakaļ saimniecībā, bet uzreiz teikšu, ka tas ir domāts kā brīvprātīgs nevis obligāts pasākums. Tāpat kā katrai saimniecībai un pārstrādes uzņēmumam brīvprātīga iespēja laikā, kad piena cenas ir augstas par

noteiktu piena daudzumu saņemt mazāku cenu, bet no starpības speciālā fondā veidot uzkrājumu, ko cenai samainoties saņemt atpakaļ. Attiecībā uz šiem pasākumiem vēl ir daudz neskaidru jautājumu. Ikviens zemnieks, kas ikdienā darbojas ar govīm, tiek aicināts padomāt par to kā strādāsim pēc kvotu atcelšanas un dalīties savās pārdomās. Tikai visi kopā mēs varam atrast labāko piena lopkopības attīstības modeli Latvijā un ES kopumā.

Ienākumu nodrošināšanai kā galvenie tiek minēti "piena paketes" pasākumi, līgumu slēgšana par pārdodamā piena apjomiem un cenām, piena produktu piegādes ķēdes no zemnieka līdz veikalam ar domu vienlīdzīgāk sadalīt peļņas daļu starp visiem posmiem. Svarīgs instruments ir piena produktu popularizēšana, starp kuriem nozīmīgākais ir "Skolas piena programma". Tas par ko iestājamies arī mēs ir ES līdzfinansējuma palielināšana un birokrijas mazināšana piesakoties skolām uz programmu.

Kā galvenie pasākumi piena nozares saglabāšanai un attīstībai, konkurētspējas paaugstināšanai jaunajām dalībvalstīm ir pasākumi Lauku Attīstības plānos. Kā iespējamie pasākumi ir:

- Lopbarības izmaksu racionalizācija, ražojot augstas kvalitātes rupjo lopbarību, ēdināšanas efektivitātes uzlabošana, ieviešot modernas tehnoloģijas, palielinot proteīna līmeni rupjajā lopbarībā. Slaucamo govju veselības, labturības un auglības uzlabošana.
- Enerģijas efektīva izmantošana un piena lopkopības saimniecību enerģētiskā autonomija, atjaunojamo energoresursu izmantošana jeb "zaļās" enerģijas ražošana izmantojot dzīvnieku blakusproduktus, piem., mēslus. Mērķis ir samazināt enerģijas izlietojumu uz katru litru piena.
- Darbaspēka izmaksu samazināšana. Celt darba produktivitāti ar progresīvu tehnoloģiju ieviešanu, ceļot katras darba stundas efektivitāti.
- Jaunu audzēšanas (ģenētikas) tehnoloģiju ieviešana. Ģenētikas uzlabošana ne tikai uz izslaukumu, bet arī Govju veselību un ilgmūžību.
- Biodrošības uzlabošana - dzīvnieku veselības uzraudzība, individuālo saimniecības kvalitātes shēmu ieviešana, adekvāti apmaksāta veterinārā servisa pieejamība.
- Saimnieku izglītošana par piena sausnas paaugstināšanu, jo piena produktus ražo no vielām, kas veido sausnu nevis ūdens.

Runājot par trešo lielo pasākumu - piena ražošanas saglabāšanu visā ES teritorijā galvenais pasākums ir atbalsts piena ražošanai kalnainos apvidos un arī piena ražošanas atbalstīšanu mazāk labvēlīgajās teritorijās (MLA).

Krīzes situācijas nauda ir tik maza, ka visiem nekad nepalīdzēs, tāpēc individuālo uzkrājumu, risku apdrošināšanas priekšlikumi nāk no Īrijas kā idejas, ko varētu saimniecības darīt situācijas stabilizēšanai.

Francijas priekšlikums ir valstīm, rūpnīcām kuru zemnieki samazina ražošanu, dot priekšroku intervences pasākumiem un ar augstāku cenu krīzes situācijās. DG šo priekšlikumu vairums neatbalsta.

Kopsavilkums/ ieteikumi/ secinājumi/ veicamie darbi

Dokuments tiks galīgajā variantā skatīts kārtējā Piena un piena produktu DG jūlija sākumā. Vēlreiz varam caurskatīt šo dokumentu uz sniegt savus priekšlikumus par iespējamiem pasākumiem piena ražošanas nozares saglabāšanai Latvijā pēc kvotu sistēmas atcelšanas.

Izskatāmais jautājums:

Piena ražotāju individuālā pieeja: finanšu risinājumi piena ražotājiem

Diskusijas darba grupā un citu ES dalībvalstu viedoklis

Priekšlikums nāk no Īrijas, jo ir informācija, ir par krīzes atbalsta sistēmām, kas darbojas Austrālijā, Jaunzēlandē. Lielākajā daļā ES dalībvalstu ir kaut kādas sistēmas, kā viena gada peļņu izmantot citu gadu zaudējumu segšanai.

Ne vienmēr zinām, kas notiek dalībvalstīs.

Piemēram, Vācijā, Lielbritānijā, Somijā, Īrija, Dānija subsīdijas apliekas ar nodokli.

Kopsavilkums / ieteikumi/secinājumi/ veicamie darbi

Jāsagatavo un jāaizsūta par mūsu nodokļu sistēmu pienu ražojošajās saimniecībās, attiecībā uz subsīdiju iekļaušanu vai neiekļaušanu nodokļu aprēķinos.

Izskatāmais jautājums:

Piena ražotāju un piena pārstrādes uzņēmumu kolektīvā pieeja: Kopīga kompensācijas fonda izveidošana

Diskusijas darba grupā un citu ES dalībvalstu viedoklis

Tas ir individuālā līgumā atrunājams piena daudzums, ko iekļauj šajā programmā uz fiksētu cenu. Vajag lemt cik % no saimniecības kopējā piena varētu iekļaut programmā, piem., 30%. Šim fondam ir jābūt atrunātam individuālajā divpusējā līgumā ar pārstrādātāju. Princips ir cik summu iemaksās konkrētais zemnieks tik arī sliktākos gados saņems atpakaļ. Tas varētu būt tikai kā brīvprātīgs pasākums. Bāzes cenu vienotu ES noteikt praktiski nav iespējams.

Šis pasākums vairāk tiek domāts zemniekiem, kas pārdod pienu svaigpiena produkcijas ražotājiem. Jāatrunā arī uzkrājuma veidošanas laiks. Naudas izmaksas princips - neskaidrs, kas būs naudas turētājs - pārstrādātājs, kooperatīvs, piena ražotāju organizācija????

Kas notiks, ja zemnieks gribēs mainīt sadarbības partneri?

Lai pasargātu no ražošanas nesamazināšanās sliktos laikos, iekļauj tikai daļu piena programmā.

Varbūt te jāievieš ASV jaunā sistēma, kad veido uzkrājumus, kur arī valsts pievieno naudu.

24.septembrī Briselē būs konference par piena nākotni.

Iespējamais risks - ja šai sistēmai prasīs ES atbalstu krīzes situācijā, tad būs jāatsakās no intervences naudas. Savukārt vienoti atbalstījām intervences pasākumu saglabāšanas nepieciešamību ar nosacījumu, ja intervences cenas tiek aktualizētas un vislabākajā gadījumā tiktu saistītas arī ražošanas izmaksām.

Kopsavilkums/ ieteikumi/secinājumi/ veicamie darbi

Līdz jūlija DG vēlreiz tiekam aicināti izanalizēt šī pasākuma stiprās un vājās puses, bet skatoties uz to kā pilnīgi brīvprātīgu un individuālu nevis obligātu vai vispārēju pasākumu.

Silvija Dreijere

Paraksts